

Килти тухтәр

**ВИРУСА ХИРЁС –
ЅАКА ЧЕЧЕКЁ**

Ѕака чечекё хушса хатёрленё препаратсем тар каларма, манкана сёмсетме, шак хавалама, шысса хирёс кёрешме, вар-хырама сёмсетме пулашасё.

ОРЗ, грипп

Вётетнё типё 1 апат кашакё сёка чечекне тин вёренё 1 стакан шыва ямалла, вайсёр сулам синче 10 минут писёхтермелле, сархтармалла. Сёрлене хирёс вёрилле ёсмелле. Курс – сывлах лайхланиччен.

Бронхит, типё ўслёк

Вётетнё типё сёка чечекне, упа сырлине /ягоды бузины черной/, эмел шур куракён /шалфей лекарственный/ тата хамла сырлин сулсисене пёр висепе илсе хуташтармалла. 2 апат кашакё пухха тин вёренё 250 миллилитр шыва ямалла. Хупалчапа вите 1 сехет лартмалла та сархтармалла. Касхине сыварма ыртас умён ашалла ёсмелле. Курс – сывлах лайхланиччен.

Ангина

Вётетнё типё 2 пай юман хуппие 1 пай сёка чечекне е 3 пай эмел куракён /ромашка аптечная/ чечекёпе 2 пай сёка чечекне хуташтармалла. 1 апат кашакё пухха тин вёренё 1 стакан шыв ямалла, вайсёр сулам синче 5 минут писёхтермелле, сархтармалла. 1-2 чей кашакё пыл хушна аша шёвекпе пыра пёрремёш кун – кашни сехетре, малаллахи кунсенче 4-5-шер хут чухемелле. Курс – сывлах лайхланиччен.

Хўтлөх

Вётетнё типё сёка, эмел куракён чечекёсене, шалан сырлине, чёре е типё лимон хуппине пёр висепе илсе хуташтармалла. 1 чей кашакё пухха тин вёренё 1 стакан шыва ямалла, 10 минут лартмалла. Грипран хўтөлеме кунне 3 хут апатчен 15 минут маларах стакана вишмёш пайё чухлё ашалла ёсмелле. Вишё эрне сипленмелле, унтан икё-вишё эрне тэхтамалла та тепёр курс пусламалла.

Шута илме! Сёка чечекёпе юн сараласси япах чухне, чёрепе юн тымарёсен чирёсем апратсан, ача кётекен хёрарамсен сипленме юрамасть.

КИВИ – ЧЕМПИОН

Тутла, техёмлө киви – С витамин висепе чемпион. Унсёр пусне вёл антиоксидант витемёпе паларса тарать, чёрене пулашать, сёва ирёлтерет, юн пусамне йёркене кёртет, организмран япах холестерина каларать.

Ўслёк апратать

Икё кивие вётёрех вакламалла. Пёр чёптём корица порошокё тата пёр чей кашакё пыл хушмалла. Витамин салатне кашни кас сыварма ыртас умён симелле. Курс – сываличчен.

Иммунитета вайлатма

Таватя кивие вакламалла, кунжут вёрри каштах сапмалла. Теркалана чёре импёр тымарё 1 чей кашакё, сур чей кашакё корица порошокё, вётетнё чёре 2 чей кашакё пётнёк/мята/ сулси хушмалла. Пылак мар йогурта ярса пэтрятмалла. Сак апата кашни кун 2 эрне симелле.

Чир хысёан

1 стакан кефира вётетнё 1 киви тата теркалана 3 кишёр ярса пэтрятмалла. 1 чей кашакё пыл хушмалла. Икёмёш ирхи апат ыраанне ёсмелле. Курс – 2 эрне.

Там илсен

Хуппине тасатна пёр кивие вётетмелле, 1 чей кашакё олива савёпе хуташтармалла. Сиенленнё ўте кунне темисе хут сёрмелле.

Юрамасть: вар-хырам чирёсем вёрёлни, хырамлах сёткенён йўсёклөхё пысак, варвитти, аллерги.

*Асанне
сўнси*

**ШАНСА
ПАСАЛСАН**

Шанса пасалсан, бронхит, ангина апратсан сипленнё чухне усё курмалли темисе рецептпа паллаштаратпяр.

● Теркапа хырна 1 стакан хёрлө кашмана 1 апат кашакё 6 процентла уксуспа хуташтармалла. 4 сехет лартмалла та пачартаса сёткенне юхтармалла. Унпа пыра кашни ир чухемелле. Сёткене касхине хатёрлемелле, холодильнике лартмалла. Ирхине пыра чухес умён ашатмалла.

● 1 апат кашакё панулми уксуспе сур стакан шыва ямалла. Аша шёвекпе пыра кунне темисе хут чухемелле. Панулми уксусё килте хатёрлени те, лавкара туяни те юрать.

● Сур лимона хуппиех вётё вакласа тата ватам 7-8 шёл ыхрана вётетсе сур литр банкине хумалла. Вёресе сивённё шыв ямалла. 4 куна холодильнике лартмалла. Лимонпа ыхрана каларса илмелле мар. Кунне пёрре апатчен 20 минут маларах 1-ер апат кашакё ёсмелле, пёчөкрех ачасене 1-ер десерт кашакё ёстөрме юрать. Банкери шёвек сахаллансан сёнё више хатёрлемелле. Сиплө шёвеке суркуннеченех, грипп эпидемийё иртиченех, ёсмелле. Анчах вар-хырам чирёсемпе аптракансене вёл юрамасть.

● Ахаль чей ыраанне хамла сырлин е сёр сырлин сулсисенчен пёсөрнё чей ёссен лайах. Хамла сырлин сулсин чейне бронхит, пневмони чухне ёсөсё, унпа пыра чухөсё. Вёл температура ўссен те, ОРЗ чухне те усёлла, тар вайла хавалать. Сёр сырлин сулси С витаминпа сырлинчен пуярах. Саванпа апа типётсе хатёрлөсё, хёлле унран витамин чейё хатёрлөсё. 2 апат кашакё сулса тин вёренё 2 стакан шыва ярса 1 талак лартмалла. Сўлте асанна чирсемпе аптрасан тата чёре таппи хавартлансан кунне суршар стакан ёсмелле.

Шупашкар хулин икёмёш больнициче пултарулла специалист чылай. Сак шутра сиплев учрежденийён пётёмёшле врач практикин 1-мёш участокёнке ёслөкен Татьяна Большакова сёме тухтёрне те палартмалла. Вёл Чёваш патшалөх университетёнке асла пёлў илнё, сывлах сыхлавёнци стажё вуня сулла танлашать. Пациентсем Татьяна Валерьевна тимлө, явалла пулнашан, витемлө пулашма тарашнашан хисеплөсё.

Санўкерчөке больница сайтёнен илнё.

Шута илме

ЧЁРКУССИ ВАЛЛИ

Артроз апратсан ыратакан сыпа сине крассын-супань аппликацийё хуни пулашать. Сёмсе пусма татакне таса крассынра йёпетмелле те парса илмелле. Пусми нўрө пултяр, анчах унран крассын тумласа ан татяр.

Пусма татакён пёр өнне хусалөх супанё йалтартатан сий пуличчен сёрмелле, сав өнөпе чирлө сыпа сине хумалла. Супань сийё крассын пасанса пётесрен хўтөлөт, савна май апа ўт лайах сархтарса илет. Сиелтен клеенкапа витмелле, аша шарфпа чёркөсе сыхмалла.

Аппликаципе сур сехетрен кая мар ыртмалла, чатма пултарсан 3 сехет те ыртма юрать. Чи кирли, каштах чёпөткеленине тата аша пынине кана туймалла.

Ыратнинчен чылайлаха хаталма 1-4 кунлах тэхтавсемпе 5 процедура тумалла. Ку малтанхи процедура хысёан ўт мёлне пулнинчен килет.

АША ТУМЛАМ

Халха шысёан, тулаш отитран, хура тирек /черный тополь/ папкинчен хатёрленё тумлам сывалма пулашать.

50 грамм хура тирек папкине /аптекёра туяна пулать, шапах сак висепе сутасёсё/ сур литр тип сёва ямалла. 2 кун аша ыраанта лартмалла. Сархтармалла та сулхан ыраанта лартмалла. Кунне пёрре кашни халха шатакне 4-6-шар тумлам ямалла. Курс – ыратни, шысёни иртиччен.

Шута илме: сак супа экзёмаран, псориазан, ревматоидла артритран сипленнё чухне те усё курма юрать.

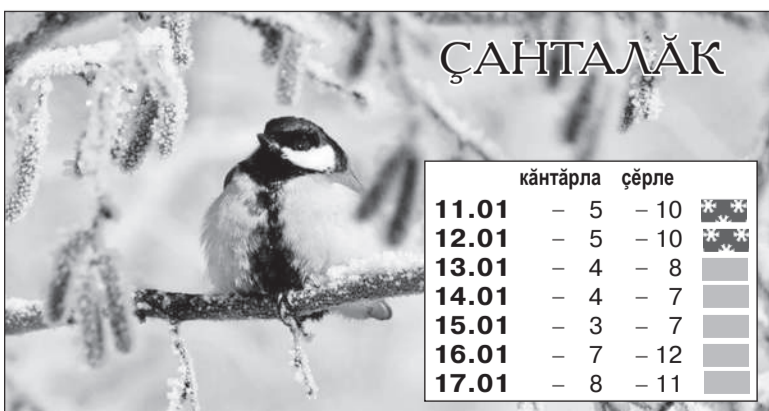
ХАМЛА МАСЁ

Хулпусси нервёсем шысёан /плексит/ ыратакан ыраана сятарма маспа тата настойкапа усё курасёсё. Вёсемпе пёр эрнелөх курсемпе сывлах лайхланичченех сипленмелле.

Мас. Порошок пуличчен вётетнё типё хамла пучачне вазелинпа 1:4 шайлашупа хуташтармалла. Маспа ыратакан ыраана кунне темисе хут сятармалла.

Настойка. Черетлесе сятарма сёмёртөн типё хуппине шуря эрөхе 1:5 шайлашупа хуташтармалла. Тёттём ыраанта икё эрне лартмалла, кашни кун силлесе илмелле. Вэхат ситсен сархтармалла. Ыратакан ыраансене кунне 2 хут сятарма усё курмалла.

ЅАНТАЛАК

контёрла	сёрле	
11.01	- 5 - 10	☆☆
12.01	- 5 - 10	☆☆
13.01	- 4 - 8	☆☆
14.01	- 4 - 7	☆☆
15.01	- 3 - 7	☆☆
16.01	- 7 - 12	☆☆
17.01	- 8 - 11	☆☆

Халх медицина

ЙЕТЕН ВАРРИПЕ
СЕРУЛМИ СЕТКЕНЕ

Халх медицина хырама х язи верелнинчен серулни сеткене сиплене сенет. Сеткене кашнинчех сенерен хатерлемелле.

Лайх сун херле сорт серуллине хуппих теркапа хырма аш армане авартмалла. Унтан темисе сий марля витер пачартаса сеткене ютармалла. Кунне 2 хут апатчен 30 минут маларах суршар стакан есмелле. Сиплев курс - 3-5 эрне.

Ана керкунне тата суркунне язва чире верелесен хутелене те есессе. Унсар пусне серулли сеткене какр хертине, вар хытине, ыратине ирттерет. Диетапа тата эмелсемпе сиплене вахтрах кураксен шевекпе уса курни ыра витем курет. Уйрам усен-таран тата курак пуххисен шевекесене печек висесемпе апат хыссан 2 сехетрен, серлене хирес тата ыратсан серле те есмелле.

Йетен варри. Тунне 2 апат кашаке варра тин верене 1,5 стакан шыва ямалла, кунепех лартмалла та сарахтармалла. Кашине сыварма ыртас умэн тата серле суршар стакан есмелле. Тепер кащ валли сенерен хатерлемелле.

Пача салачен сеткене. Лайх сун сулсасене аш армане авартмалла. Темисе сий марля витер сеткене ютармалла. Апатсен хушинче тата серлене хирес суршар стакан есмелле. Какн пек шевек те хатерлеме пулат: вететне 2 апат кашаке салат сулсине тин верене 1 стакан шыва ямалла, сивенсен сарахтармалла. Кашине сыварма ыртас умэн тата ыратсан серле 1-ер стакан есмелле.

Тупалха /гавола/ чей. 15 грамм чечеке тин верене 1 литр шыва ямалла, 20 минутран пыл хушмалла. Кунне темисе хут апат хыссан сур-пер сехетрен тата серлене хирес суршар-перер стакан есмелле.

Сар сип ути /звербой/ шевек. 1 апат кашаке четривара тин верене 1 стакан шыва ямалла, 10 минута верекен шыв мунчине лартмалла. Кунне 4-6 хут апат умэн 1-2-шер апат кашаке есмелле.

Эмел куракен /ромашка лекарственная/ шевек. 2 апат кашаке чечеке тин верене 1 стакан шыва ямалла, 30 минутран сарахтармалла. Кунне 3 хут выс хырма тата серлене хирес черекшер стакан ашала есмелле.

Хур урин /лапчатка гусиная/ шевек. 6 апат кашаке курака тин верене сур литр шыва ямалла. 10 минута верекен шыв мунчине лартмалла. Кунне 5-6 хут апатчен 1 сехет маларах тата серлене хирес суршар стакан ашала есмелле.

Сут санталак парни

ТЕЛЕНМЕЛЛЕ СИПЛЕ СЫРЛА

Сама хура сырла /черника/ пирки пырат. Ана черелле те, типетсе те, шантса та, варени педерсе те сие юрат. Паха сырла пире терле чиртен сулалакпех хутелет.

Хура сырла бактерисене хиресле витемне пула шанса пасалнипе пуланна чирсенчен сиплене пулашат. Юри сахар шайне чакарат, хырама сеткене йусеклехне устерет, апат ирелессине, япаласен ылмашанавне лайхлатат. Вал куш сивелчехне те лайхлатат тежсе. Терессиле, С витамин нумайине кура куш сетчаткин юн тымаресене сиреплетме витем курет.

Типетни

Сывлаха сиреплетме типе сырлана шывра ислетсе ирхи апата тапарчапа, чейпе, мороженайпа е хайне кана сие юрат. Какна шута илмелле: типетне хура сырла черри пек мар, хытаракан витемпе паларса тарат. Саванпа вар хытаракан сынсен ана сиемсен лайх.

Ангина, стоматит

Типе 1-2 чей кашаке сырлана тин верене 1 стакан шыва ямалла. 15 минутран сарахтармалла. Кунне 3-4 хут стаканан висемеш пайе чухле

есмелле е пыра чухеме уса курмалла. Курс - сывлаха лайхланичен.

Куш валли

Куш сетчаткин юн тымаресене сиреплетме 1 стакан типе сырлана термоса тин верене 1 стакан шыва перле ямалла. Сер каща лартмалла, ирхи сарахтармалла. 1 чей кашаке пыл хушмалла. Турех ессе ямалла. Курс - 2 эрне.

Шантни

Шантна кирек менле сырла та типетине ситеймest, меншен тесен шантна-ирелтерне чухне пар кристалликесем усалла япаласемле клетка тымесене ялах витем курессе.

Сырлана майепен ирелтермелле те нимерлене памасар турех сиемелле.

Метеоризм чухне

Метеоризм апратна чухне апат ирелессине лайхлатма шантна 3 чей кашаке хура сырлана ирелтерсе тин верене 1 стакан шыва ямалла. 15-20 минутран сарахтармалла. Кунне перре ирсерен апат ирелессиле лайхланичен ессе пуранмалла.

Юрамасть: уйрам сыннан организм йешанманни, хырам ай парен тата ват сулесен чиресем.

Паха шевек

БРОНХ АСТМИНЧЕН

Бронх астми апратсан сипле буквицаран шевек хатерлесе есни чире парантарма пулашат.

Кашине эмальнене кастрюле сур литр шыв ямалла. Вететне буквица кураке 2 апат кашаке хушмалла. Вереме кертемелле те вайсар сулам

синче 7 минут педермелле. Сулам синчен илсен савата аша черкесе ирчен лартмалла. Ирхи сарахтармалла.

Кунне 3 хут апатчен 30 минут маларах 150-шар миллилитр есмелле. Курс - пер уйахран кая мар.

Витемле

АВАС
ТАСТА ТА УСЕТ

Авас хуппине сиплев валли хатерлесси ансат - как йывас таста та ситенет. Тата хуппине аптекара та сугассе. Вал сав тери усала, темелле чиртен те пулашат.

Пурен, сывасен шыса чиресем, диабет, гастрит, панкреатит, шанса пасални.

Авасан тулелесе тултарна 1 апат кашаке типе хуппине сур литр шур эрехе ямалла. Вереме кертемелле те вайсар сулам синче сур сехет пидехтермелле. Сулам синчен илсен савата аша черкесе 6-8 сехет лартмалла, сарахтармалла. Кунне 3-4 хут апатсен хушинче черекшер стакан есмелле. Курс - 2 уйах. Пер уйах тахтамалла та тепер курс ирттермелле.

Ут-пу температури усни, ангина, бронхит.

Вететне типе 5 апат кашаке хуппа сур литр шур эрехе ямалла. Банкана хупалчапа сата хупмалла. 2 эрне теттем ыраанта лартмалла, кашни кун силлесе илмелле. Кунне 3-4 хут апат хыссан 1-ер десерт кашаке есмелле. Курс - 1 эрне, пер уйах тахтан хыссан тепер курс ирттермелле.

Авасан вететне типе хуппине, сулсине, пакине пер висепе илсе хуташтармалла. 1 апат кашаке пухха тин верене 1 стакан шыва ямалла. Вайсар сулам синче 1 сехет пидехтермелле, илсен кашт лартмалла та ашала сарахтармалла. Апатсен хушинче 2-шер апат кашаке есмелле.

Сапан, лишай, псориаз, экзема.

Мащ. Авасан типе хуппине сунтармалла. Келе пер висепе сысна аш савепе /ун ыраанне нимен те хушман ача крем илме юрат/ хуташтармалла. Сиенленне уте кунне 2-3 хут сермелле. Маща холодильникре упрамалла.

Шута илме: хаш чухне уйрам сынсене юраманни те тел пулат.

Тимлех

КАКАО ЕСМЕЛЛЕ!

Хашесем кофеин пур тесе какао есессе. Анча тепчевсем катрарса пата тарак, гипертоние аптракансене те какао есеме юрат иккен. Как шевек юн пусамне чакарма витем курет.

Кофеин пирки калас пулсан вал - чейре ике хут, ирелекен кофепе - улта хут, авартна кофепе тахтар хут ытларак!

Сав вахтрах какаона ирхи апата пер чашак ессен кана усалла. Сама май, унга сиплевре те уса курма пулат.

Иммунитета сиреплетме. 5 апат кашаке какао порошокне тин ютарна 3 апат кашаке алоз сеткене, 100 грамм услам супа тата стаканан висемеш пайе чухле пыла хуташтармалла. Холодильникре упрамалла. Ирхи апат умэн 1 апат кашаке хуташа 1 стакан вери сетпе сыпса сиемелле. Курс - 2 эрне.

Услек, бронхит. 200 грамм сысна аш савне тата 250 грамм услам сав шыв мунчине ирелтермелле. Алоз вететне пысак 5 сулсине /малтан холодильникре пер эрне тытмалла/, 250 грамм пыл тата 1 апат кашаке какао хуша лайах патратмалла.

Кунне 3 хут 1-ер апат кашаке сиемелле. Холодильникре упрамалла. Шанса пасалнипе пулакан чирсен тапаренче профилактика теллеве кунне 2-3 хут 1-ер апат кашаке сие юрат.

Юрамасть: сахар диабеч, варвитти, атеросклероз, теп нерв тытамэн, пуре чиресем, подагра, хырама сеткене йусеклехе пысак, аллергия.

Сус такансан. 1 апат кашаке какао порошокне, 1-ер чей кашаке куршанак /репейное/ савне, кефира, 1 самарта саррине хуташтармалла. Маскапа сус тымаресене сатармалла, пуца полиэтилен пленкапа витемелле, аша тутар сыхмалла. Пер сехетрен шыва суса тасатмалла. Курс - эрнере икшер маска. Петемпе 10 маска пулмалла.

СЫПА ЧИРЛЕ
ПУЛСАН

Ревматизм чухне ыратине ирттерме чирле сыпасене серлене хирес теркалан чере серуллипе черкемелле, сыхапа сиреплетмелле. Процедура кун сиктерсе тумалла. Сиплев курс - 2-3 эрне.

200 грамм апат таварне 100 грамм горчица порошокне перле патратмалла. Хайма пек пулмалах тасатна крассын хушмалла. Маща чирле сыппа серлене хирес сатармалла.

Пилеш куракен /пизма/ 80 грамм сулсипе чечекне 1 литр типе эрехе /сухое вино/ ямалла. 2 эрне лартмалла та сарахтармалла. Артритпа, полиартритпа чирлесен кунне 3 хут апат хыссан суршар стакан есмелле.

Чер савмарта саррине, скипидара, панулли уксусне пер висепе илсе хуташтармалла. Как хуташпа сыпасене кашине сыварма ыртас умэн сатармалла. Сиелтен бинта сыхмалла, аша тутарпа черкемелле. Процедура кун сиктерсе тумалла. Курс - ыратни иртичен.

МАТТУРСКЕРЁМ МАНАН

АШШЁ-АМАШНЕ ПУЛАШМА

Салтавё пур

МЁНШЁН ЫРАТАТЬ?

Хаш чухне ачасем кәкәрта ыратни пирки калащә. Чи малтанах амашё чёре аптратаь пулэ тесе шухашлама пулать. Анчах ку ачасен сайра тел пулать. Чапах кәкәрта ыратнипе тимсёр пулма юрамасть. Салтавне шырамалла.

● Вай-хал ёщә е апат хыщсан ачан айәкра кёске вәхәт /1-2 минут/ ыратса илет. Ку диафрагма мышщисем тәсәлнине сыхәннә тесе паләртащә. Чак салтава ыратнине ирттерме чарәнса тәни тата кәштах кәни сителәклә. Ача тәтәшрах, тарән мар сывласан ыратни хәвәтрах ирет. Е малалла пёшкәнсе аләсемпе чёркүсисенчен тёрвөлени те усәллә.

Айәкра ыратни ачана час-часах канәсәрлантарсан вай-хал ёщә тавассине сахаллатмалла тата апатланәва тёрёс йёркелемелле. Ачана сётел хушшинче ытлашши сисе лартма, пёр сәтәркәпа шёвек нумаь ёсме палла мар.

● Кәкәрта нервсем пәсәлсан та ыратма пултарать. Ку чёрепе пачах сыхәнман. Психологи стресне пула ыратни ыраңтан ыраңа кушәт. Анчах сакән пек мёншён ыратнине паләртма сәмәл мар. Савәнпа кардиологпа канашлани пәсмасть. Стреса пула ыратнине ләплантаракан курәксен – кушак курәкән /вале-риана/, чёре курәкән /пустырник/ – шёвексәсем ирттерәщә.

● Ача хәвәрт үсни те кәкәрта

та ыратнин салтавё пулма пултарать. Кәкәр кәшкарән икә енче айәк пёрчисем тәраҳ ыратать. Хускәннә вәхәтра та, кәннә вәхәтра та ыратать. Ыратнинчен пулашакан эмелсем ёсәсен 2-3 кунран ирет.

● Кәкәрта ыратнин салтавё мышщәсене туртәнарни е айәк пёрчисем хушәлни пулма пултарать. Выляня чухне, спорт занятийёсенче ачасем час-часах аманасщә. Анчах хаш чухне түрех ыратмасть, кәштах вәхәт иртсен кәна паләрать. Ялан ыратса тәрать тата хускалсан, үсёрсен, тарәннән сывласа илсен ыратни вайланать. Сиенленнә ыраңна хыпашласа пәхни те ыраттарать. Чак тәсләхре травмпукта каймалла. Унта ачан кәкәрне рентгенпа тёрёсләсщә.

● Апат ирёлтерекен органсем чирлө пулсан та ачан кәкәрта

ыратма пултарать. Чак тәсләхре яланах кәкәр хёртет, сәварта йүсә тәрать. Хыраңлаҳ ыратсан пуса сүлөрех хурса сывәрни тата гастроэнтеролог тёрёсләв хысәән сырса панә диетәна пәхәнни, эмел ёсни пулашасщә.

● Ачан температура үснә, үсләк аптрәтнә чухне кәкәрта ыратать-и? Тухтәра часрах чёнмелле. Упке шысәи час-часах сапла пусланать. Салтавне пөлме кәкәра рентген тумалла. Ыратни антибиотикпа сипленнә хысәән ирет.

● Чёре ыратни. Ку ачасен сайра тел пулать. Чак тәсләхре ялан тенё пекех сывләш пүлөнәт, чёре сикет, хаш чухне пус савраңать, кура тәттәмләнәт, тән сухалма пултарать. Приступ вәхәтәнче ача шурса каять, тутипе чёрнисем кәвакаращә. Кардиограф пулашу ыйтамалла.

Психолог канашё

ЫТЛА СЫРЁП ЫЙТСАН ТА

Ача суять пулсан мён тумалла-ха? Аслисен сак лару-тәрава яланах хатёр пулмалла, хайсене тёрёс тытмалла.

Ача улталама пултаракан пёр евёр темисе салтав пур. Чи пёчәккисем улталащә темә те сук, вёсен фантази анләшә питё пуян. Ача сөнә тәнчепе паллашәт. Халльәхе вәл амашё каласа панә юмахсене тата мультиксене кәна пәлет-ха, вёсенче вара пётәмпех шухашласа кәларнә. Савәнпа ача хай хәрушә историе лекни е кама та пулин пулаш-

ни сичнен каласа пама пусласан суйине васкасах түрре кәларма ан хәтланәр. Малтан вәл мёншён суйиние әнланма тәрашәр.

Пёлсех суйнин йәлана кәнә салтавёсем:

● ачасем тимлөх, хайсене мухтанине, юратнине паләртас-са кётещә;

● ачасем хайсен айәпне пытарасшән е явап тыттарасран пәраңасшән;

● ачасем сапла майпа аслисене хирёс тәнине паләртащә.

Ашшә-амашё ачаран ытла

сирёп ыйтни час-часах тел пулать. Ача вара суйма е хайён мёнле те пулин айәпне пытарма хәтланать. Савәнпа сөмьере ыра, әнланулла хутшәнусем пулни пөлтерёшлө. Ку – лайәх ача үстерме пулашакан условиенчен пөри.

Ашшә-амашён әшиши ситмен ачасем аслисене тарәхтарас тесе юри суйма пултарасщә. Чак тәсләхсем тәтәшрах пулсан аслисен ачапа хутшәнусене часрах лайәхлатма тәрашмалла. Унсәраң ачәра "сухататәр".

СЁТ СЫТЕЛЁКСЁР

Кәкәр ёмёртекен амашён сёт сителәксёр пулсан килти сак мелсемпе усә курни лару-тәрава йёркене кёртме пулашәт.

● 2 стакан сивё шыва 1 апат кашәкә укроп вәрипе ешәлне ямалла. Вайсёр сүләм сичне 2 минут вёретмелле. Илсен 1 сехетрен сәраҳтармалла. Кунне 4-5 хут суршар стакан вёрилле ёсмелле.

● Энёс /тмин/ чейё аван. Вётетнә 1 чей кашәкә

вәррине тин вёренә 1 стакан шыва ямалла, савәта әшә чёркесе 10 минут лартмалла. Сәраҳтармалла. Пёчәк сыпкәсемпе икә сәтәркәпа ёсә ямалла.

● Апата ешәл базиликпа укроп хушмалла.

● Утмәлтуратән /синий василек/ хёрринчи чечекёсене 2 апат кашәкә илсе тин вёренә сур литр шыва ямалла. Сивёнсен сәраҳтармалла. Кунне 3-4 хут суршар стакан ёсмелле.

ПИЧЁПЕ СӘМСИ ХЁРЕЛНЁ

● Урама тухма хатёрленнә чухне малтан хәвәр тумланәр, унтан ачана тәхәнтартәр. Пичёпе сәмси хёрелни – сывләх палли. Пит шәнасран ун патне юн пымалла. Ача шәннине сәмсипе алә лапписем тәраҳ пөлме пулать. Вёсем сивё пулсан – киле кайма вәхәт.

● Урамра питё сивё чухне те ачан сәварне шарфпа е тутәрпа хуламалла мар. Ку ачана шәнса чирлеттерме пултарать. Урама тухас умён ачан сәмсине тасатсан лайәх. Сывләш температури 15 градусран сивёрех чухне организм кёске вәхәтләха иммунитет чакнипе бактерисемпе вируссене сөнтерейми пулать. Енчен те ача кәштах шәнса пәсәлнә е сүл сичне вирус саклатнә пулсан вәл чирлеме пултарать.

● Шәнса пәсәласран хүтәленме сивё сывләша тухиччен 15-20 минут маларах ачана пүлём температуриллө шыв ёстөрмелле. Чак мелпе температура ылмашәнәвне хатёрленме пулать. Сәмах май, пырти температура 37 градус, пүлёмри шыв температури 20 градус әшә. Хәвәраң та шыв ёсә тухмалла.

ХАЙ СИСЕН ЛАЙӘХ

Пёчәк ачана апата кашәкпа хыптарса ларни вәл тәраннипе тәранманнине паләртма май памасць. Савәнпа амашёсем тәпренчәкёсене ытлашши ситересщә. Сирёплетсе панә тәраҳ, хытә апата хайсем тёллән сиекен ачасем апатланура нихәсан та висерен иртмесщә.

ХЁРТНЁ САХӘР

Сәварё шысәән /стоматит/ ача валли хёртнө сахәртан карамель хатёрлемелле. Пёр кашәк сахәр сичне кәштах шыв тумлатмалла. Кашәка усә сүләм сийён тытса сахәра хёртмелле. Сахәр ирёлсе хәмәрланать. Әна ачана канфет пек ёмтермелле.

УПА КЁПСИПЕ

Пёчәк ачан /4 сүлтан асләрах/ аппетит сук пулсан упа кёпси /дягиль лекарственный/ пулашәт. Упа кёпсин 1 чей кашәкә тымарне тин вёренә 150 миллилитр шыва ямалла, 10 минутран сәраҳтармалла. Ачана сак чейе апат умён ёстөрмелле.

МЕЛИССА ЧЕЙЁ

Ача япәх сывәрса каять-и? Сывәрма ыртас умён әна мелисса чейё ёстөрёр. 1 апат кашәкә мелисса сүлсичне тин вёренә 1 стакан шыва ямалла, савәта хупәлчапа витсе 10 минут лартмалла. Сәраҳтармалла, сивётмелле.

АСЛИ КЁВЁСЕТ...

Сөмьери аслә ача кёсәннине кёвёсичне час-часах тел пулать. Паллаҳ, халь әна ашшә-амашё пёчәккисён тата ытларах тәрашнә пек туйәнәт. Ку – уншән сәмәл мар.

Ашшә-амашён сакна шута илмеллех, аслипе хайёнпе кәна хутшәнма та вәхәт тупмалла /тәсләхрен, кәсхине сывәрма ыртас умён кёнеке вуласа памалла е ачапа усәлса сүремелле/.

Аслине әна юратни сичнен час-часах каламалла, юратнә аслә ывәләм е хёрём тесе чёнмелле, ачашламалла.

Хаш чухне ачана вәл та пёчәк пулнине туймәкән май туса памалла, вәл сирёнпе пёчәкки пекех выляма, чупма-тәпёртетме пултартәр.

Ачасене пёр-пөринпе: "Хёрачасемпе сәмәлрах, вёсем итлөсщә, әс вара..." – тенё евёр сәмахсемпе танлаштарасран асәрханәр.

Сак ансат сөнүсене шута илсен асли кёсәннине күрентересрен ләпкәнах сыхланма пулать. Уссе пынә май ачасене хутшәнәвёсене хайсене йёркелеме, тулашма ирёлкөх ытларах кирлө.

Ан сиенле

КӘТАКЛАНИ ВЫРАНСӘР

Ачасем пурте кәтәкланине сав тери килёштересщә тесе шухәшлатәр-и? Ун пек мар сав.

Пөрисем чәнах сакна илёртүллө вайә евёр йышәнащә, ахәлтатса куласщә, аслисене татах кәтәклама ыйтащә. Төприсем вара пачах юратмасщә. Кулнә май ача хайён кёлеткине итлеттерейми пулать, унән ал-ури вайсәрланать. Унән "чарән" тесе хайне асаплантараканран хәтәлма вайё те ситмест. Төпчевсем кәтәклани сиенсёр пулманнине сирёплетсе панә. Малашләхра вәл ют сёртөнүсенчен шикленес туйәма аталантарма пултарать. Кәмәллә сёртөнү те япәх туйәмсем суратать. Савәнпа урах вайәсем суйләр. Тәсләхрен, хәваласа чупмалла, пытанмалла выляма, ачана сурәм е ёнсе сичне лартса яраңтарма пулать. Чак вайәсем сире те, ачана та савәнәс күрөс.

Тимлĕх

СЕХЕТ ТĀРĀХ ПУРĀНАТПĀР

Āсчахсем талăкăн хăш вăхăтĕнче операцие виртсан, хăсан экзамена хатĕрленсен, хăсан спорт тренировки ирттерсен лайăхрахине тĕпчесе пĕлнĕ. Çавăн пекех – çĕре чирлĕ сынсен ирхи ултă сехетре мĕншĕн асăрхануллăрах пулмаллине те.

9-11 сехетсенче прививка туни талăкăн ытти тапхăрĕнчипе танлаштарсан чылай витĕмлĕрех. Çакан хыççан сын хайне чылай çамăлрах тують. Āсчахсем прививка валли чи анăçсăр вăхăт 15-17 сехетсем тесе палăртаççĕ. Вĕсем çакна иммун тытăмĕ ирхине ниҳсанхинчен те активлăрах пулнипе анлантараççĕ. Каярахпа вăл "çывăрса кайма" пуçлат.

6 сехетре статистика тăрăх ытти вăхăтринчен чылай таташрах çĕре приступĕ, инсульт, инфаркт аталанаççĕ. Āсчахсем çак пулăма юн пусамĕ час-часах ирсерен ўснипе, юн тымарĕсем ытти вăхăтринчен патракрахипе анлантараççĕ. Çĕре чирлĕ пулсан кирлĕ эмелсене кравать çывăхĕнчех тытмалла, юнашарах – телефона та.

7 сехетре мигрень, сурăм ыратни, аллергия вĕрĕлни апратма пултараççĕ. Çакна хальлĕхе усăмлă анлантараймаççĕ-ха. Çапах та эсир аллергияе е ревматизмпа чирлĕ пулсан будильнике ирхи 7 сехете мар, 8 сехете лартсан вырăнлăрах.

8 сехет – вăранма питĕ лай-

ăх вăхăт. Āсчахсем куна зарядкăран/сывлăх мĕнлине кура юрасан/ пуçлама сĕнеççĕ. Унсăр пуçне 8 сехет ача тĕвĕленмелли чи мĕллĕ вăхăт шутланать. Арсыннан ар вăрлăхĕ ирхине ниҳаш вăхăтринчен те активлăрах.

9 сехет – операци ирттермелли чи лайăх вăхăт. 15 сехетрен пуçласа 17 сехетчен вара çакан валли чи япăх вăхăт тесе палăртаççĕ.

10 сехет тĕлне пуç мими йăлтах вăранса çитет. Çавна май ёç проекчесене сўтсе явма, экзамена хатĕрленме, пĕлтерĕшлĕ хыпара астуса юлма лайăх. Тĕпчевçĕсем палăртнă тăрăх, экзамен тытмалли чи лайăх вăхăт – 11-12 сехетсем. Çак тĕле астăвăм тата тимлĕх вайланаççĕ.

12-13 сехетсене спорт валли уй-

армалла. Кăнтăрлахи апат хыççан тата уйрăма каçхине Āсчахсем бассейн та, аэробикана та сўреме сĕнеççĕ. Çакна организм сывăрма хатĕрленнипе анлантараççĕ.

14 сехетре тимлĕх кăштах чакать. Çак вăхăтра канма, кăштах тĕлĕрсе илме е ёсрен, вĕренўрен сур сехете те пулин уйрăлма сĕнеççĕ. Сăмах май, 18 сехет тĕлне вай-хал каллех сĕнелет. Āсчахсен шухăшĕпе шăпах çак вăхăтра пуçа чи аслă шухăсем кĕреççĕ.

19 сехет – кирлĕ эмелсене ёçмелли чи лайăх вăхăт.

20-23 сехетсем – вар-хырăм ыратнипе аптракансемшĕн чи хăрушă тапхăр: гастрит вĕрĕлме пултарасть. Каçсерен сивĕч аппендицит тĕслĕхĕ чи нумай пулнипе палăртнă.

Ырă сĕнўсем

ÇЎСЕ ЧЕЙ ПУЛĀШАТЬ

Чей заваркипе çўсе сиплеме те усă кураççĕ. Унра тĕрлĕ витамин, минерал, хытаракан япала нумай. Вĕсем çўсе ўсме пулăшаççĕ. Эфир çавĕсем сирĕплетеççĕ, лĕкĕрен хўтĕлеççĕ.

Тăкăнсан

1 чей кашăкĕ хура чейе /сарă çўçлисен симĕс чей илмелле/ тин вĕренĕ 1 стакан шыва ямалла. Сăрăхтармалла, чĕрĕк лимон сĕткенĕ хушмалла. 1 литр ашă шыва яrsa пăтратмалла. Шĕвекпе кунсерен çўс тымарĕсене тата пуç ўтне 10 кун сăтăрмалла. Пуçа сўмалли вăхăт ситиччен чўхемелле мар.

Çўс хытах вайсăрланнă, типсех кайнă пулсан лимон вырăне эмел кураçĕн /ромашка аптечная/ шĕвекĕ чĕрĕк стакан хушма юрат. Тин вĕренĕ 1 стакан шыва 1 апат кашăкĕ вĕтетнĕ типĕ чечек яrsa сур сехет лартмалла, сăрăхтармалла. Хутăшпа çўс тымарĕсене кун сиктерсе сăтăрмалла.

Ытла сўллă

Хура чейĕн сара шĕвекне /малтанхи рецептри пекех хатĕрлемелле/ пĕр шайлашупа юман шĕвекĕпе хутăштармалла. Тин

вĕренĕ 1 стакан шыва вĕтетнĕ типĕ 1 апат кашăкĕ юман хуппи яrsa вайсăр сўлам сичне 15 минут пишĕхтермелле, сăрăхтармалла. Хутăшпа çўсе кашни сумасерен чўхемелле.

Сарă çўслĕ сынсене ку меслет юрамасьт, шĕвек çўсе тĕксĕмлĕтет.

Лĕкĕ нумай

1 чей кашăкĕ хура чей заваркине /сарă çўçлисен валли – симĕс чей/ чĕрĕк стакан шыва ямалла. Вĕреме кĕртмелле, вайсăр сўлам сичне 2-3 минут лартмалла та сăрăхтармалла. 1-ер апат кашăкĕ чей шĕвекĕпе касторка савне хутăштармалла. Витĕмне вайлатма А тата Е сў витаминĕсене пĕр-икĕ капсула хушма юрат.

Хутăша çўс тымарĕсене тата пуç ўтне сĕрмелле. 2 сехетрен шампуныĕ сўса тасатмалла. Курс – эрнере 2-3 хут лĕкĕ сўхаличчен.

УРА КĔЛИНЕ ЯКАТМА

• Ура кĕли суркалансан çак меслет лайăх пулăшат. Литр банкине анăс кураçĕн /девясил/ вĕтĕ вакланă тымарне тултартмалла. Сур литр шыв хушмалла. 20-25 кун лартмалла. Çак шĕвекпе ура кĕли сине компресс хумалла. Курс – 8 кун.

• Ура кĕлинчи шăмăран /шпора/ нашатырь спирчĕпе тата скипидарпа компресс хурса сипленеççĕ. Марльăна çак шĕвексенче черетпе йĕпетсе ура кĕли сине хураççĕ, компресс хучĕпе витеççĕ, чăлха тăханаççĕ.

• Сурана хăвăртрах ўт илтерме маç хатĕрлеме пулат. Пĕчĕк сўлам сичне 2 пай олива савне 1 пай таса пыл карасне вĕретмелле. Хутăша сивĕннĕ хыççан банкăна хумалла. Сурана водород перекиçĕпе тасатса илнĕ хыççан çак маçпа сыхă хумалла.

КЕФИРТАН – МАСКА, ВАННА

Кефир диета апатланăвĕнче паха симĕс пулни кашниех пĕлет. Унсăр пуçне унпа ўте, чĕрне, çўсе сыватма та усă кураççĕ.

Ўте тасатма

Ашă кефирта хытă алсана йĕпетмелле те ўт-пĕве савра хусканусемпе сăтăрмалла. Массаж ўте кислородпа, активлă япаласемпе пуянлатать. Кефира вĕтĕ тинĕс таварĕпе хутăштарсан ўт валли питĕ паха скраб пулат.

5 апат кашăкĕ симĕс чейе вĕтетмелле, 3 апат кашăкĕ кефир хушса пăтратмалла. Кефира пите сĕрмелле, 15 минутран сўса тасатмалла. Маска ўте шуратать, виселенесрен хўтĕлет.

Чĕрне сийленет

Кефир ванни витĕмлĕ. Алăсене кефира 10 минута чикмелле. Процедура кашни кун тумалла. Темеçе кунранах чĕрне сирĕпленнине, ўт шуралнине, якалнине, пишĕлĕхĕ ўсинине асăрхатăр.

Çўсе сирĕплетме

Çўсе тăршшĕпех кефир сĕрмелле. Юн саврăнашне лайăхлатма пуçа массаж тусан лайăх. Унтан душ кĕмелли калпак тăхăнмалла та алшăллипе чĕркемелле. 20 минутран маскăна йўçĕ шывпа /2 литр шыва 1 лимон сĕткенĕ е 1 апат кашăкĕ ук-сус ямалла/ сўса тасатмалла. Процедура эрнере 1-2 хут тумалла.

ÇĔРЛЕНЕ ХИРĔÇ ÇИМЕЛЛЕ

• Грипран, шăнса пăсăлнинчен. Çĕрлене хирĕс 1 стакан сўтă сăрана пĕр касăк лимонран сĕткен юхтармалла. Пăтратмалла та тўрех ёçмелле. Ун хыççанах хура сăкăр хыттинне таварпа тата пĕр шăл ыхрапа симелле.

• Ўслĕк пуçланчĕ-и? 1 стакан сĕте вĕреме кĕртмелле, тасатнă пĕр сухан яrsa 10 минут пĕçермелле. Шĕвек кун тăршшĕнче пĕчĕк сыпкамсемпе ёçсе ямалла.

• Типĕ ўслĕкрен. 1 стакан сĕте 5 финик тата 2 инжир яrsa пĕçермелле. Типĕтнĕ симĕсене симелле, сĕтне ёçмелле.

• Пыр ыратсан. Сур килограмм сахăра, теркăланă 100 грамм хĕрене, 1 литр сўтă сăрана, вĕтетнĕ сур килограмм лимона хутăштармалла, вĕрекен шыв мунчине лартса 1 сехет пĕçермелле. Шыв мунчинчен илччен пĕрер чĕптĕм корицапа гвоздика хушмалла.

Шĕвекĕ апат хыççан икĕ сехетрен 50-шар грамм ёçмелле.

• Сунасан. Мамăк тампона сырлан /облепиха/ савĕнче йĕпетсе сăмсапа карланкăн лаймака сийĕсене сĕрмелле.

Курс – сунас иртиччен.

Редакци асăрхаттарать: халăх мелĕсемпе сипленме пуçлас умĕн тухтăрпа канашламалла.

Реклама тата пĕлтерўсем

АУ «Издательский дом «Хыпар»
СДАЕТ ПОМЕЩЕНИЯ ПОД ОФИС
НА 3, 6-7 ЭТАЖАХ
Дома печати.
Справки по телефонам: 28-83-64, 28-83-70, 56-04-17.

ПУЛĂШУ УСЛУГИ
32.Лечение алкоголизма. Анонимно. Консультация бесплатно. С 9.00 до 19 ч., сб., воскр., – с 9.00 до 13 ч. А.: г.Чебоксары. Т. 8/8352/552733. Лиц. ЛО 21-01-001341 МЗ РФ от 17.11.15 г. Имеются противопоказания, проконсультируйтесь со специалистом.
38.Чистка колодезь, скважин. Водоснабжение. Т. 8-967-471-50-70.

45.Лечение алкоголизма, табакокурения. Т.: 8 /8352/215345, 89199785855. Лиц. 5001001230 от 08.06.2007. Имеются противопоказания, проконсультируйтесь со специалистом.

ТУЯНАТĂП КУПЛЮ
18.Бычков, тĕлок, коров, лошадей. Т. 89625994706.
СУТАТĂП ПРОДАЮ
4.Немецкие ПЛАСТИКОВЫЕ ОКНА. Скидки. Гарантия. Замер, д-ка – бесплатно. Т. 89875766562.

<p>«ХЫПАР» Издательство сурчĕ автономии учреждений</p> <p>4 627126 799876</p>	<p>УЧРЕДИТЕЛЬ: Чăваш Республикн Информаци политикипе массăллă коммуникацисен министерствин «Хыпар» Издательство сурчĕ Чăваш Республикн хай тытăмлă учрежденийĕ</p> <p>Сырăнмалли индекс: 11524</p>	<p>Директор-тĕп тĕп редактор тивĕçĕсене пурнăçлакан Д.А.МОИСЕЕВ Редактор А.Х.ЛУКИЯНОВА</p> <p>Хаçата Федерацин сыхăну, информации технологийĕсен тата массăллă коммуникацисен сферинчи надзор службинче /Роскомнадзор/ 26.04.2013 ç. Пи ФСТ77-53798 №-пе регистрациленĕ.</p>	<p>РЕДАКЦИПЕ ИЗДАТЕЛЬ АДРЕСĔ: 428019, Шупашкар хули, Иван Яковлев проспекчĕ, 13, Пичет сурчĕ, III хут. ЫЙТСА ПĔЛМЕЛЛИ ТЕЛЕФОНСЕМ: 56-03-04, 56-00-67. коммерци дирекцийĕ: 28-83-70, 56-15-30 – инспекторсем. hypar2008@rambler.ru</p>	<p>Факс: (8352) 28-83-70 Электронлă почта: hypar1@mail.ru</p>
--	--	--	---	---

Реклама тексĕсемпе пĕлтерўсемшĕн вĕсене паракансем яваплă.